

судів Європейського Союзу врегулювати питання щодо судової юрисдикції, передбачивши правову норму, в якій були б закріплені чіткі критерії визначення та розмежування судової юрисдикції під час вирішення спорів щодо захисту трудових прав.

Список використаних джерел:

1. Бонтлаб В. В. Проблеми теорії та практики нормативно-правового регулювання вирішення трудових спорів (конфліктів) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2019. 437 с.
2. Іншин М. Особливості вирішення трудових спорів у порядку господарського судочинства. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12(250). С. 105–108.
3. Шумило М. Юрисдикція суду щодо спорів у сфері праці: практика Великої Палати Верховного Суду. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/172146-yurisdiktsiya-sudu-schodo-sporiv-u-sferi-pratsi-praktika-velikoyi-palati-verkhovnogo-sudu>

Ключові слова: працівник, роботодавець, трудові права, гарантії, трудові спори, судова юрисдикція, національне законодавство.

Key words: employee, employer, labor rights, guarantees, labor disputes, court jurisdiction, national legislation.

ОНУФРІЄНКО ДАР'Я ВІТАЛІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Запровадження воєнного стану в Україні зумовило зміну деяких усталених умов праці педагогічних працівників, передбачених чинним законодавством. Зниження рівня захисту трудових прав, у тому числі педагогічних працівників, зумовило необхідність законодавчого закріплення низки державних гарантій цих прав в умовах воєнного стану.

Важливе значення в цьому аспекті має Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» від 15.03.2022 № 2126-IX [1]. На додаток до державних гарантій педагогічним і науково-педагогічним працівникам, закріпленим у ст. 57 Закону України «Про освіту», Законом від 15.03.2022 № 2126-IX було доповнено Закон України «Про освіту» [2] новою ст. 57-1 «Державні гарантії в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану». У частині першій ст. 57-1 йдеться про забезпечення учасникам

освітнього процесу, в тому числі працівникам закладів освіти, установ освіти, які вимушено змінили місце проживання (перебування), залишили робоче місце таких гарантій, як «організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників; збереження місця роботи, середнього заробітку, здійснення виплати стипендії та інших виплат, передбачених законом; місце проживання (пансіон, гуртожиток тощо) та забезпечення харчуванням (у разі потреби)». Такі державні гарантії забезпечуються незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду.

Серед державних гарантій, закріплених у частині першій ст. 57-1 Закону України «Про освіту», передбачені такі гарантії, як збереження місця роботи і середнього заробітку. Зберігати місце роботи педагогічних працівників дозволило широке застосування такої форми організації праці, як дистанційна робота, що регламентується ст. 60-2 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) [3], положеннями, затвердженими наказами Міністерства освіти і науки України [4; 5].

Що стосується збереження середнього заробітку, то ця норма, як видається, потребує корегування. Якщо працівник закладу освіти, установи освіти працює, незалежно від форми організації праці, і виконує свої трудові обов'язки, то він має отримувати свою заробітну плату в повному обсязі. Тому в такому випадку державною гарантією має бути не збереження середнього заробітку, а своєчасна виплата заробітної плати у встановленому розмірі з дотриманням гарантій, передбачених ст. 61 Закону України «Про освіту».

Водночас збереження середнього заробітку має місце у передбачених законодавством випадках. Обчислення середнього заробітку здійснюється відповідно до Порядку обчислення середнього заробітку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1995 року № 100 [6].

Одними із таких видів державних гарантій є збереження місця роботи і середнього заробітку під час щорічної відпустки. Відповідно до чинного законодавства України тривалість щорічної основної відпустки педагогічних працівників складає до 56 календарних днів [7]. Однак в умовах воєнного стану педагогічні працівники не зможуть скористатися щорічною основною відпусткою такої тривалості через те, що згідно з частиною першою ст. 12 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15 березня 2022 року № 2146-IX [8] у такий період «щорічна основна оплачувана відпустка надається працівникам тривалістю 24 календарні дні». Невикористану частину щорічної основної відпустки педагогічні працівники зможуть отримати після припинення або скасування воєнного стану.

Якщо ж педагогічний працівник не має можливості виконувати свої трудові обов'язки і працювати дистанційно, в таких випадках він має право оформити відпустку без збереження заробітної плати понад 15 календарних днів (така тривалість передбачена частиною першою

ст. 26 Закону України «Про відпустки»), що впливає з положень частини третьої ст. 12 Закону України від 15.03.2022 року № 2146-IX.

В умовах воєнного стану може зазнати змін і тривалість робочого часу педагогічних працівників. Чинним законодавством передбачена скорочена тривалість робочого часу для такої категорії працівників, але в особливий період вона може бути збільшена з урахуванням норми, закріпленої в частині другій ст. 6 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного часу» (для працівників зі скороченою тривалістю робочого часу тривалість робочого часу не може перевищувати 50 годин на тиждень).

Повертаючись до такої державної гарантії педагогічних працівників в умовах воєнного стану, як збереження місця роботи, про що йдеться у ст. 57-1 Закону України «Про освіту», варто звернути увагу на те, що трудовий договір з педагогічним працівником в таких умовах може бути припинено за наявності передбачених законодавством підстав з дотриманням встановленого порядку. При цьому розірвання трудового договору з ініціативи керівника закладу, установи освіти допускається без попередньої згоди виборного органу первинної профспілкової організації (представника) (крім членів профспілкового органу), у період тимчасової непрацездатності педагогічного працівника, перебування його у відпустці (крім відпустки у зв'язку вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку).

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2126-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
3. Кодекс законів про працю України: Затв. Законом УРСР від 10.12.1971 № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
4. Положенням про дистанційну роботу: Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
5. Положенням про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: Затв. наказом Міністерства освіти і науки України 08.09.2020 № 1115. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>
6. Порядок обчислення середнього заробітку: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1995 року № 100. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-п#Text>
7. Порядок надання щорічної основної відпустки до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним та науковим працівникам: Затверджено постановою

Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-97-п#Text>

8. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 року № 2146-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>

Ключові слова: трудові правовідносини, державні гарантії, педагогічні працівники, законодавство України, воєнний стан.

Key words: labour relations, state guarantees, pedagogical workers, legislation of Ukraine, martial law.

ОПАРА НАТАЛІЯ ГЕННАДІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ІЗ ЖУРНАЛІСТОМ

Журналісти належать до особливих суб'єктів трудових правовідносин, що зумовлюється специфічними рисами та умовами журналістської діяльності.

Трудові відносини за участю журналістів регламентуються актами чинного трудового законодавства та спеціальними законами. До останніх слід віднести Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року (в редакції Закону № 2938-VI від 13.01.2011), Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 року, Закон України «Про телебачення та радіомовлення» від 21 грудня 1993 року (в редакції Закону № 3317-IV від 12.01.2006), Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» від 23 вересня 1997 року та ін.

Статтею 12 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» передбачені специфічні риси та умови журналістської діяльності [1], які найбільш гостро відчуються в умовах воєнного стану. Зазначені риси та умови є підставами застосування окремих і особливих норм соціального захисту журналістів. Їх перелік є вичерпним і не підлягає розширеному тлумаченню.

Ідеться про такі риси та умови, як «інтенсивність інтелектуальної праці, її нерегульована тривалість за умов жорсткої регламентації редакційного і технологічного циклу підготовки та випуску видань і програм», «постійно значне морально-психологічне навантаження і напруженість, виконання службових обов'язків і реалізація творчих планів у стресових ситуаціях», «систематичне перебування у відря-